

Postup pri uplatňovaní nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve a pri preukazovaní dôb nemocenského poistenia získaných v inom členskom štáte EÚ

V súčasnej dobe množstvo ekonomicky činného obyvateľstva migruje za prácou do okolitých, ale aj vzdialenejších štátov EÚ. V súvislosti s týmto javom sa často vyskytujú životné situácie, v ktorých je takáto fyzická osoba odkázaná na tzv. peňažné dávky v chorobe a materstve. Ak hovoríme o peňažných dávkach v chorobe a materstve podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, znamená to, že hovoríme o nemocenskom, ktoré sa poskytuje pri dočasnej pracovnej neschopnosti, materskom, poskytovanom v súvislosti s tehotenstvom a materstvom a ošetrovnom poskytovanom pri potrebe ošetrovania chorého blízkeho rodinného príslušníka alebo pri starostlivosti o dieťa do 10 rokov vo vymedzených prípadoch.

Poskytovanie peňažnej dávky v chorobe a materstve sa riadi právnymi predpismi toho členského štátu, v ktorom je osoba nemocensky poistená. Za výplatu peňažných dávok v chorobe a materstve teda spravidla zodpovedá štát, v ktorom je osoba nemocensky poistená, bez ohľadu na to, kde žije alebo sa zdržiava. Z toho vyplýva, že **nárok na peňažnú dávku v chorobe a materstve si osoba uplatňuje v príslušnej inštitúcii toho členského štátu, v ktorom je nemocensky poistená na účely týchto dávok.**

Príklad 1: Slovenský občan pracujúci v Českej republike ochorie počas dovolenky na Slovensku. Peňažnú dávku v chorobe si bude uplatňovať v Českej správe sociálneho zabezpečenia, teda podľa českých právnych predpisov.

Príklad 2: Slovenský občan nemocensky poistený ako zamestnanec v Slovenskej republike, ktorý žije na území Rakúskej republiky, bol ošetrojúcim lekárom uznaný za dočasne práceneschopného. Nárok na peňažnú dávku v chorobe si bude uplatňovať v Sociálnej poisťovni, teda podľa slovenských právnych predpisov.

Vzhľadom na ustanovenie článku 27 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v platnom znení, v zmysle

ktorého sa stanovujú postupy v prípade peňažných dávok v chorobe a materstve, ak právne predpisy príslušného členského štátu vyžadujú, aby poistenec predložil potvrdenie na účely

získania nároku na peňažné dávky podľa článku 21 ods. 1 základného nariadenia súvisiace s práceneschopnosťou, poistenec požiada lekára v členskom štáte bydliska, ktorý zhodnotil jeho zdravotný stav, aby osvedčil jeho práceneschopnosť a určil pravdepodobnú dĺžku jej trvania. Poistenec zašle potvrdenie príslušnej inštitúcii v lehote stanovenej v právnych predpisoch príslušného členského štátu.

Vychádzajúc z predmetného ustanovenia, nárok na peňažnú dávku v chorobe alebo materstve sa uplatňuje prostredníctvom potvrdení vystavených ošetrovujúcim lekárom v inom členskom štáte EÚ. Takéto potvrdenia sa následne predkladajú príslušnej inštitúcii členského štátu, v ktorom je osoba nemocensky poistená.

V zmysle tohto postupu sa uplatňujú nároky na peňažné dávky v prípade, ak ošetrojúci lekári členského štátu vydávajú potvrdenia na účely peňažných dávok v chorobe a materstve. V prípade ak lekári, ktorí poskytujú liečbu v členskom štáte bydliska, nevýdávajú potvrdenie o práceneschopnosti, ale právne predpisy príslušného členského štátu takéto potvrdenie požadujú, požiada dotknutá osoba priamo inštitúciu miesta bydliska o vystavenie potvrdenia. Táto inštitúcia bezodkladne zabezpečí lekárske posúdenie práceneschopnosti osoby a vystavenie potvrdenia. Toto potvrdenie sa bezodkladne zašle príslušnej inštitúcii.

Väčšina členských štátov však potvrdenia na účely peňažných dávok v chorobe a materstve vystavuje a teda osoba, ktorej bolo potvrdenie na účely peňažnej dávky v chorobe a materstve vystavené ošetrovujúcim lekárom členského štátu iného než v ktorom je nemocensky poistená, predkladá takéto potvrdenie priamo príslušnej inštitúcii. Tento postup platí od 1. mája 2010. Pred týmto dátumom sa osoby museli obrátiť na inštitúciu nemocenského poistenia bydliska so žiadosťou o potvrdenie E – formulárov.

V prípade, ak je podmienkou získania nároku na peňažnú dávku v chorobe dosiahnutie potrebnej doby nemocenského poistenia a osoba nedosiahla dostatočnú dobu nemocenského poistenia v členskom štáte, v ktorom si uplatňuje nárok na peňažnú dávku v chorobe, je možné na účely nároku na túto dávku zohľadniť i dobu nemocenského poistenia získanú podľa právnych predpisov iného členského štátu (napríklad v Slovenskej republike je

podmienkou nároku na materské dosiahnutie 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred pôrodom).

Na účely výmeny týchto informácií medzi členskými štátmi slúži formulár E 104 alebo príslušný papierový SED.

Vo väčšine členských štátov sa výmena informácií o dosiahnutých dobách nemocenského poistenia uskutočňuje prostredníctvom formulára E 104. Využívanie papierových SEDov eviduje Sociálna poisťovňa hlavne vo vzťahu k Veľkej Británii. V prípade potvrdzovania dôb nemocenského poistenia prostredníctvom papierových SEDov slúžia na tieto účely SED S040 (Žiadosť o potvrdenie obdobia poistenia v chorobe a materstve) a SED S041 (Odpoveď na žiadosť o potvrdenie obdobia poistenia v chorobe a materstve). Prostredníctvom SEDu S 040 vyžadava príslušná inštitúcia nemocenského poistenia, v ktorej je dotknutá osoba poistená, doby nemocenského poistenia získané podľa právnych predpisov iného členského štátu. SEDom S041 následne oslovená inštitúcia odpovie vo veci potvrdenia dôb nemocenského poistenia.

V prípade, ak poistenec pri uplatňovaní nároku na nemocenskú dávku podľa slovenských právnych predpisov požiada Sociálnu poisťovňu o zohľadnenie dôb nemocenského poistenia získaných vo Veľkej Británii, Sociálna poisťovňa tieto doby vyžadava prostredníctvom SEDu S 040. Súčasťou tohto SEDu je i skutočnosť, či žiadosť smeruje k potvrdeniu dôb nemocenského poistenia získaných na účely vecnej alebo peňažnej dávky v chorobe a materstve. Na účely peňažnej dávky v chorobe a materstve podľa právnych predpisov Slovenskej republiky sú relevantné doby nemocenského poistenia získané na účely peňažnej dávky.

V prípade žiadosti o potvrdenie dôb nemocenského poistenia získaných podľa právnych predpisov Veľkej Británie (či už zo strany klienta alebo zo strany Sociálnej poisťovne), inštitúcia sociálneho zabezpečenia Veľkej Británie spravidla od klientov vyžaduje na bližšie ozrejenie prípadu tej ktorej osoby i vyplnenie formulára, na základe ktorého je možné vystaviť potvrdenie o potrebných dobách sociálneho poistenia. Vzhľadom na uvedené, v prípade, ak klient požiada Sociálnu poisťovňu o zohľadnenie dôb nemocenského poistenia získaných podľa právnych predpisov Veľkej Británie, mal by vyplniť predmetný formulár, ktorý bude súčasťou žiadosti o potvrdenie dôb poistenia. Informácie o formulári, ktorý má

byť vyplnený v prípade žiadosti o potvrdenie dôb nemocenského poistenia sa nachádzajú na webovej stránke inštitúcie sociálneho zabezpečenia Veľkej Británie - HM Revenue & Customs: <http://search2.hmrc.gov.uk/kb5/hmrc/forms/view.page?record=f0RK6voTwxU&formId=398>

Uplatňovanie nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve podľa slovenských právnych predpisov v prípade, že pracovná neschopnosť bola ohodnotená ošetrojúcim lekárom v inom členskom štáte

V prípade, že je pracovná neschopnosť fyzickej osoby ohodnotená ošetrojúcim lekárom iného členského štátu, nárok na peňažnú dávku v chorobe alebo v materstve si uplatňuje v pobočke Sociálnej poisťovne, v ktorej je nemocensky poistená, prostredníctvom vnútroštátneho tlačiva členského štátu, v ktorom bola ohodnotená jej pracovná neschopnosť, a ktoré slúži v danom členskom štáte na účely uplatnenia nároku na peňažnú dávku v chorobe alebo materstve. Z uvedeného vyplýva, že v tomto prípade nie je potrebné obrátiť sa na príslušnú inštitúciu členského štátu, v ktorom bola pracovná neschopnosť osoby ohodnotená so žiadosťou o vystavenie a potvrdenie E – formulárov, ale nárok na peňažnú dávku v chorobe a materstve sa uplatňuje prostredníctvom vnútroštátneho tlačiva daného členského štátu.

Sociálna poisťovňa má k dispozícii vzorové potvrdenia z viacerých členských štátov EÚ. Po doručení potvrdenia od klienta toto porovná s predloženým vzorovým tlačivom a ak sú totožné, začne konanie vo veci nároku na nemocenskú dávku.

Uplatňovanie nároku na peňažnú dávku v chorobe a materstve osoby nemocensky poistenej podľa právnych predpisov iného členského štátu, ktorej pracovná neschopnosť bola ohodnotená na území Slovenskej republiky

V prípade, ak osoba zdržiavajúca sa na území Slovenskej republiky je ošetrovaná slovenským ošetrojúcim lekárom, tejto osobe sú vystavené a potvrdené slovenské vnútroštátne tlačivá, prostredníctvom ktorých si môže uplatniť nárok na peňažnú dávku v chorobe alebo v materstve podľa právnych predpisov toho členského štátu, kde je nemocensky poistená na účely týchto dávok.

V prípade, ak osoba ochorí na území Slovenskej republiky, ošetrojúci lekár jej vystaví tlačivo „Potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti“. Na účely uplatnenia nároku na peňažnú dávku v chorobe predkladá príslušnej inštitúcii iného členského štátu II. časť tohto tlačiva - „Žiadosť o nemocenské“. Trvanie pracovnej neschopnosti sa preukazuje na tlačive „Preukaz o trvaní dočasnej pracovnej neschopnosti“ a skončenie pracovnej neschopnosti na časti IV. tlačiva „Potvrdenie

o dočasnej pracovnej neschopnosti“, t. j. prostredníctvom časti „Hlásenie zamestnávateľovi a pobočke Sociálnej poisťovne o ukončení dočasnej pracovnej neschopnosti“.

V prípade, ak ide o uplatnenie nároku na peňažnú dávku v materstve, takejto osobe potvrdí slovenský ošetrojúci lekár tlačivo „Žiadosť o materské“.

Ak v rámci systému nemocenského poistenia iného členského štátu sa poskytuje i dávka „ošetrovné“, takejto osobe je slovenským ošetrojúcim lekárom vystavené tlačivo „Žiadosť o ošetrovné“.

O právach a povinnostiach vyplývajúcich z nemocenského poistenia v tom ktorom členskom štáte je potrebné sa informovať vždy u príslušnej inštitúcie toho členského štátu, v ktorom je osoba nemocensky poistená.

V tomto článku sme našim čitateľom predstavili krátky úvod do problematiky. V ďalších číslach sa budeme venovať konkrétnejším informáciám v prípade peňažných dávok v chorobe a materstve vo vzťahu k susediacim členským štátom EÚ.

Mgr. Katarína Dokupilová,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie